

GUEVARA

DE

PHILOSOPHIA

B52

.G8

1833

v.1

c.1

009921

1080021745

EX LIBRIS

HEMETHERII VALVERDE TELLEZ

Episcopi Leonensis

INSTITUTIONUM
ELEMENTARIUM

PHILOSOPHIÆ

AD USUM STUDIOSE JUVENTUTIS

AB ANDREA DE GUEVARA

ET BASOAZABAL,

GUANAXUATENSI PRESBYTERO.

TOMUS PRIMUS,

COMPLECTENS

46322

HISTORIAM PHILOSOPHIÆ ET ELEMENTA MATHESIOS.

*entum, præter alios remotioris
embroekius, Purchottus, Wol-
Genovesius, Hauserus, Fortu-
sis, Monteirus, Vernejus, Hor-
is, Corsinus, Jacquier, Tamag-
bergerus, Torrius, aliique bene
numerantur in sapientibus, et
sunt in philosophi-*

MATRITI

EX TYPOGRAPHIA REGIA.

1833

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON
Biblioteca Valverde y Tellez

FONDO DE LIBRO
VALVERDE Y TELLEZ

B52
58
1833
✓ 1

INSTITUTIONUM
ELEMENTARIUM
PHILOSOPHICAE
AD USUM STUDIOSAE IUVENTUTIS
AB ANDREA DE GUEVARA
ET BASOAZABAL,
GUANAZUATENSIS PRESBYTERO.
TOMUS PRIMUS.
COMPLETENS
HISTORIAM PHILOSOPHICAE ET ELEMENTARIA MATHEMATICAE.

EX TYPOGRAPHIA REGIA
MATRITI
1833
UNIVERSITATIS SALAMANICAE

PRÆFATIO.

PRÆFATIO.
PRIUSQUAM hujus opusculi rationem, atque ordinem, ut plerumque solent auctores, prænuntiem, operæ pretium credidi ad publicum sapientum tribunal me sistere, ut excusationem præmittam, quod eruditis hisce temporibus consilium susceperim scribendi philosophiam. Accusabor enim, et quod actum egerim, ac frustra tempus consumpserim, cum philosophici libri magna jam copia conscripti sint, perque orbem universum disseminati, et quod temerè putaverim aliquid esse me, quum audeam crambem recoquere, quam sibi sumpserunt argumentum, præter alios remotioris ætatis, Mussembroekius, Purchottus, Wolfius, Sagner, Genovesius, Hauserus, Fortunatus Brixiensis, Monteirus, Vernejus, Horvathus, Makus, Corsinus, Jacquier, Tamagna, Para, Bergerus, Torrius, aliique benè multi, qui jure numerantur in sapientibus, et quorum nomina sunt in philosophiæ scriptoribus illustrissima. Quid ergo irrepere tentem in hos viros tantæ magnitudinis? Quid doctrinarum afferam, quod illi non exhausserint? Quid

1833

superbè pollicear, traditurum me philosophicas disciplinas aut elegantiori stilo, aut clariori ordine, majore perspicuitate, quàm tot tantosque ante me facisse nemo non audii? Equidem fateor, hæc animo sæpe, ac serid quum tacitus agitaverim, arreptum calamum semel, et iterum deposuisse, ac penè à proposito defecisse; nimirum meo timentem nomini, quod Sibilis posset excipi, aut certè fastidio.

Ceterum ita deficientem, languentem, ac territum duo me semper confirmarunt, atque impulerunt, ut institutum laborem non desinerem. Et primum quidem, quia maximoperè desidero patriæ juventuti, quaqua possum ratione, tam longè ab ea positus, inseruire. Nec in iis votis prospiciendi bono juvenum, quos mihi dederat natura cives, defuere laudando exempla, quæ sequerentur: Horvathus enim, et Makus in Germanorum, Monteirus, et Vernejus in Lusitanorum suorum eruditionem potissimum jaculati sunt, cum scripta sua philosophica divulgaverunt. Et certè spero, Mexicanos adolescentes, quum intellexerint, philosophicas lucubrationes elaborasse Mexicanum hominem, qui hoc sanè studio non sibi nomen quæsit, non gloriam, non quodvis aliud in humanis emolumentum, sed eorum tantummo-

dò bonum respexit; spero, inquam, ingenuos illos, et optima natos indole, ad amorem philosophiæ facillè exsuscitandos. Et hæc mihi proposita meta satis videtur à temeritatis nota excusare scribentem philosophica; quamquam idem fuerit plurimum, et quidem sapientissimorum, argumentum: quemadmodum nemo dixerit, modestissimum Monteirum, ejusque similis, ab sua temperantia defecisse, quoniam doctrinas, ab innumeris philosophiæ Doctoribus agitata, ipsi rursus agitarunt. Alterum autem vehementius me commovit, ut totis conatibus perficerem, quod opus inceperam; nimirum ut omnino corruat, et funditus eradicetur præjudicata opinio, quæ quondam apud nonnullos in maximam literarum perniciem invaluerat, quod scilicet recentior philosophia sensim inducit in irreligiosam licentiam, ejusque propterea cultores obijciunt se voluntario periculo, religioni catholice terga vertendi. Summa quidem cum voluptate intellexi, quotidie magis in meis civibus hunc paucorum errorem everti, et profligari. Quod si quis adhuc remaneat, cui tenaciter insederit hæc nihil consona rationi opinio, animadvertat, quæso, in hac urbe amplissima, cui præsidet Christi Vicarius, Ecclesiæ caput, publicè coli, et in

scholis omnibus doceri recentiore hanc philosophiam; in eademque religionis Catholicae magnifica sede institutiones istas philosophicas typis esse mandatas. Plures profectò ex recentioribus philosophis in errores digeneris inciderunt; sed inciderant pariter plures ante philosophiæ instaurationem: nec est, cur doctrinis de re physica tribuantur crimina, quæ cordis corrupti sunt.

Quod autem est de ratione, ac distributione operis, quatuor dumtaxat constabit voluminibus; quæ nec erunt aut assiduis auctorum appellationibus, aut annotationibus referta, nec in magnam molem excrescentia; sed studiosorum usibus omninò commoda. Quin et cordi mihi fuit rem totam ita temperare, ut triennii spatio, quod philosophiæ dari solet, ea quatuor volumina sedulus Magister facillè discipulis explicet, atque enucleet. Primum hoc historiam philosophiæ brevissimo narrat compendio, inde verò matheseos elementa complectitur, quorum notionem ceteris philosophiæ partibus, certè physicæ, præmittendum existimamus: alterum in dialectica ac metaphysica totum erit: tertium generalia physicæ rudimenta, quibus propterea nomen est physica generalis, dilucidabit: quartum denique de pecu-

liaribus ager naturæ phenomenonis, quæ certis jam definita sunt legibus, ac physica particularis in scholis apellantur. In hæc autem aded varia tractando argumenta, totis fuit conatibus, ut, qui juvenis ea condidicerit, planam sibi, et constratam reperiat viam ad majoris momenti scientias, et munera; vel ad altaria postmodum, vel ad forum, vel ad togam, vel ad militiam, vel ad mercaturam vocetur. In dialecticis quidem, et metaphysicis non planè jejuno, ac presso sunt stilo, qui penitus amœnitatem excludat; sed tamen ad scholasticorum more vix paulum recedo, tum patriæ serviens consuetudini, tum etiam ne desit locus tam privatis, quam publicis concertationibus, quæ mentem adolescentium exacuunt, eorundemque profectui quam utilissimæ sunt, ut longo nobis experimento notum est. In physicis autem, ut alia prorsus est, atque oppidò jucundior natura rerum, quæ tractantur; de scholæ severitate liberius puto remittendum. Elocutionem adhibeo, non eam planè barbaram, incultam, atque horridam, quam usurpabant olim, qui se dicebant Aristotelicos; neque tamen latini sermonis puritati tam religiosè adhæreo, ut ea credam respuenda verba, quæ longo jam usu sapientes

in questionibus philosophicis consecrarunt. Primam autumo scribentis esse gloriam in limpida perspicuitate; quam ita sequi animus est, ut velim potius inuri nota minus venustè scribendi, quam quod videar me quærere, nec inidolem juventutis intelligere.

In hac etiã præfatione ad philosophica scripta præterire non licet, quod perperam nonnulli crediderunt, recentiore philosophiam ætatis teneræ captui parum convenire, atque experimento jam esse comprobatum majorem ab ea veteri, quam ab instaurata philosophia profectum juvenes derivasse. Non est hujus loci cum præjudicatis opinionibus colluctari; sed brevi liceat enodare difficultatem. Hodierni philosophi stilum amant cultiorem, et venustè concinnum, qui et mirificè delectat animos, et scientiarum imagines amabiliori specie repræsentat: quare si ad eosdem auditor venerit, qui Magistrorum linguam non intelligat, nemini profectò mirum esse debet, si vel parum, vel omninò nihil proficiat. Quid sciè velis pulsare lyram, nisi musicas notas, quæ sunt artis lingua, condidiceris? Quid opus fabrile aggrediaris perficere, nisi prius fabrorum voces, et prima opificii rudimenta intellexeris? At nescio quo malo consilio in re-

gionibus, ubi Magistri latinè tradunt, venire solent ad philosophiam juvenes, quin prius in grammaticis perficiantur. Et hinc malum est gravissimum, quod nonnulli ad philosophiæ studiunt evehuntur, quibus nisi converteris in patrium sermonem latinus Magistri codices, perindè illos, atque Aristotelis græcos intelligant. Nimirum quidam sunt, qui paterno prærepti amore, filium penè infantem in scientiarum palæstram immittunt, et exacto triennio, vix balbutientem in grammaticis ad philosophicum lycæum immaturè deferunt, festinatione nimis propera volentes, lauro puerum coronari, quæ non convenit, nisi ætate firmioribus. Et fortassè arbitrantur filium suum, anticipatis litterarum luminibus, brevi fore familiæ gloriam et columen: sed vereantur potius, ne tenellas adhuc, nec satis robustas mentis fibras, tam gravent ejusmodi anticipatione, tam onerent, tam enervent, ut ad debitam fortitudinem opportuno postea tempore non possint ultra componi. Newton quidem duodecimo ætatis anno, quod ægebat Lockius, nondum prima grammaticæ attingerat rudimenta: et tamen eo pervenit, ut philosopos, quotquot ad ejus ætatem fuerant, vel superaverit, vel saltè clarissimos omnium exæ-

quaverit. Quod si ad litterarum sudorem ante maturum tempus accessisset, fortassè difficultatibus, quæ sæpissimè parantur pueris, obrutus concidisset; nec tam robustum habuissent Cartesiani vortices eversorem.

Unum superest, ut præmoneam, qua de causa notiones algebraicas in hoc primo institutionum volumine intersuerim. In diversas enim hodierni philosophi scinduntur opiniones de tradenda juventuti geometria: maxima profecto illorum pars auditoribus consuevit proponere, ferè quidquid ea scientia complectitur: alii verò totis propugnant conatibus, adolescentium ætatem satis quidem esse ad utilissima quædam ejusdem rudimenta, quæ labore modico demonstrantur; minimè autem ad eam mentis intentionem, sublimioremque volatum, quem algebraicæ, ac trigonometricæ notiones expostulant. In his postremis video Monteirum, et Vernejum, quorum primus ait, plurimum annorum experimento in eam sententiam venisse; alter diversè judicantes acerrimè insimulat, eorumque opinionem pedantissimum calculi appellare non dubitat. Et utique fateor, parum abfuisse, quin recentioribus his clarissimis litem adjudicarem; quoniam et ego vidi juvenes nonnullos, quorum fuerat ins-

titutio meæ curæ commissa, maximoperè adlaborantes, ac desudantes in elementis algebraicis, tamquam in re captui non pervia, tametsi alioquin essent ingenio satis claro, et aperto. Ceterum quum animadverterem hominum ingenia diversis ornata dotibus ab supremo rerum artifice, nec admodum pauca reperi, quæ à primis ætatis initiis idonea videntur ad calculum; consultius mihi visum est, tam his, quam aliis prospicere, totiusque geometriæ scribere compendium, his tantummodo prætermittis, quæ summum possent negotium facessere. Præceptoris erit, qui administrat adolescentium ingenia, singulorum vires perpendere, partemque cui libet suam ad prudentiæ leges dispensare; ne vel alter concidat sub onere sibi gravissimo, vel alteri desit, quod habere oportuisset. Siquis tamen præceptor in faciliorem puerorum eruditionem satius arbitretur, hæc prorsus omittere, nihil idcirco timeat ad physicæ tractatus accedere; quos ita componere conatus sunt, ut prodesse possint tam algebrae nescienti, quam desideranti. Utinam omnia cadant in Mexicanæ, ac studiosæ pubis utilitatem!

